

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

Kaikkien tupakkaa tai nikotiinia sisältävien toksisten tai riippuvuutta aiheuttavien tuotteiden tulee olla sääntelyn piirissä joko tupakkalaissa tai lääkelaisissa.

Nykyisin lääkelain piirissä olevien nikotiinikorvaustuotteiden kirjo on kasvamassa ja raja toksisten ja addiktiivisten tuotteiden ja korvaushoitotuotteiden välillä on hämärtyvässä. Lääkelain piirissä olevien tuotteiden säätelyä tulee tarkastella uudelleen omana kokonaisuutenaan mukaan lukien niiden sallitut makuaineet ja nikotiinipitoisuudet, markkinoinnin kieltäminen, esilläpito sekä mahdollisesti myyntipaikkojen rajoitus.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Lakiesitykseen sisältyvä makuainelisäys on tärkeä, koska makuaineiden avulla houkutellessa nuoria käyttäjiksi.

Lähes 90 prosenttia tupakoinnin aloittavista on alle 25-vuotiaita. Tämän jälkeen aloittaminen on epätodennäköistä. Olennaista tupakoinnin vähentymisen kannalta onkin saada estettyä nuorten, 15–24-vuotiaiden tupakoinnin aloittaminen.

Nikotiinikorvaustuotteiden osalta tarvittaisiin säätelyä lääkelaisissa. Lääkelain piirissä olevien tuotteiden säätelyn tulisi tukea tavoitetta toksisten ja addiktiivisten tuotteiden käytön lopettamisesta kokonaisuudessaan, jolloin säätelyä tarvitaan makuaineista, nikotiinipitoisuudesta, markkinoinnista ja esilläpidosta sekä myyntipaikoista.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

-

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitetuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymmer för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

-

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Tupakkalain 32§:ssä 1 mom. todetaan, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa on oltava tupakoinnin lopettamista koskevia tietoja. Useissa Euroopan maissa, joissa on otettu käyttöön EU:n tupakkatuotedirektiivin ja WHO:n tupakkapuitesopimuksen suosittelema pakkausten yhdenmukainen ulkoasu, on pakollisten varoitusten ja lopettamista koskevan verkko-osoitteen lisäksi esillä myös puhelinnumero, josta saa tukea tupakoinnin lopettamiseen.

Tupakoinnin lopettamisen tueksi tarvitaan matalan kynnyksen palvelua. Esitämme lisättäväksi tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin myös tupakoinnin lopettamisen tukea antavien tahojen yhteystietoja.

Lain 32 §:ssä mainittuihin vähittäismyyntipakkauksien merkintöihin tulisi sisällyttää maksuton ja valtakunnallisesti saatavilla oleva neuvontanumero tupakoinnin lopettamisen tueksi. Tällainen palvelu on jo nyt käytössä Stumppi-toimintana.

Puhelimitse annettavan vieroitusohjauksen hyödyt on todennettu. Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuden ehkäisy ja hoidon Käypä hoito -suositukseen liittyvässä näytönastekatsauksessa todetaan puhelimitse annettava vieroitusohjaus tehokkaaksi, ja erityisen toimivaksi silloin, jos ohjaukset on 3–7.

Tupakkalain säätelyn ulkopuolelta nostamme esiin chat-neuvonnan vaikuttavuuden selvittämisen tupakoinnin lopettamisen tukena. Chat-palvelu voisi tavoittaa etenkin nuoria.

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

-

35 a § Savukkeen ulkoasu / Cigaretters utformning

-

36 § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Esitämme lisättäväksi tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksiin myös tupakoinnin lopettamisen tukea antavien tahojen yhteystietoja, mieluiten valtakunnallista neuvontanumeroa (Stumppi), josta saa henkilökohtaista tukea lopettamiseen.

36 a § Sähkösavukkeen ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

-

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

-

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

-

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

-

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

-

58 § Etämyynnin kieltö / Förbud mot distansförsäljning

Kieltoon tulisi sisällyttää myös nikotiinittomat sähkösavukkeisiin tarkoitetut makunesteet.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

-

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Tulee kieltää myös nikotiinittomien tunnusomaisia makuja sisältävien sähkösavukenesteiden etäostaminen sekä nikotiinia sisältävien tuotteiden, kuten nikotiinipussien, etäostaminen riippumatta siitä kuuluvatko ne ominaisuuksiensa puolesta lääkelain piiriin vain eivät.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Viittaamme Syöpäjärjestöjen lausuntoon ja kannatamme siinä esitettyjä ehdotuksia matkustajatuonnin rajoittamisesta.

Tällä hetkellä Suomessa on käytössä EU:n sallimat korkeimmat mahdolliset tuontimäärät. Matkustajatuonnin määrällisten rajojen osalta Suomen tupakkalaissa on syytä soveltaa EU:n sallimia alempia tupakkatuotteiden matkustajatuontirajoja eli direktiivin 2007/74 artikla 8:ssa mainittuja: 40 savuketta, 20 pikkusikaria, 10 sikaria ja 50 grammaa piippu- tai savuketupakkaa.

Nuuskan matkustajatuonnin osalta Suomen sallimat nykyiset määrät 1000 g/vuorokausi ovat moninkertaisia esimerkiksi Tanskan (750 grammaa kolmessa kuukaudessa) ja Viron (50 grammaa) sallimiin määriin.

Nykyinen 1000 grammaa salliva lainsäädäntö vie uskottavuutta koko nuuskan myyntikielloilta tilanteessa, jossa nuuskaa kohdennetaan erityisesti nuorille erilaisin nuoria houkuttelevin maun, pakkauksin ja aiempaa huomaamattomimpien nuuskapussien avulla ja samalla nikotiinimäärät on osassa tuotteista nostettu akuuttia myrkytystä aiheuttaville tasoille.

Suomessa käytössä olevat korkeat matkustajatuonnin määrät voivat osaltaan mahdollistaa tuotteiden laitonta edelleenmyyntiä ja välittämistä sekä näin edistää harmaata taloutta.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

-

71 § Esilläpitokieltö / Förbud mot framläggande

Lakiesitys ei muuta nykykäytäntöä, jossa esilläpitokieltö ei koske myyntiä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä aluksella. Esilläpitokieltö on tärkeä osa tehokasta tupakoinnin ehkäisyä. Esilläpitokiellon tulisi koskea myös myyntiä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävällä Suomen lipun alla kulkevalla aluksella.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Kannatamme tupakointikiellon laajentamista ja tupakoinnin kieltämistä uimarannoilla ja leikkipuistoissa esityksen mukaisesti.

Yleisesti elintarvikkeiden valmistamiseen, myyntiin ja nauttimiseen tarkoitettujen tilojen sekä alueiden tupakointikiellojen edistäminen vähentäisi merkittävästi altistumista tupakkatuotteiden aiheuttamille haitoille. Torialueille voidaan määrätä niiden aukioloaikoina tupakointikieltö. Torit ovat tarkkarajaisia alueita, joissa tapahtuva toiminta on valvottua ja aukioloajoin säänneltyä.

Lakiesityksessä tarkennettu sisätilan määritelmä (2§ 39 kohta) kattaisi jatkossa nykyistä avoimemmat tilat, minkä vuoksi esimerkiksi julkisen liikenteen pysäkit kuuluisivat kattavammin

tupakointikieltojen piiriin. Yksiselitteinen kieltö olisi selkeä viesti ja johtaisi kieltojen toimeenpanoon varmemmin.

Esitys ei tekisi muutoksia tupakointikieltoon perhepäivähoitoon käytettävissä tiloissa. Nykyllaissa kielletään tupakointi ko. tiloissa vain perhepäivähoidon aikana. Esitämme perhepäivähoidossa käytettäviin sisätiloihin kokoaikaista tupakointikieltoa. Tämä olisi yhdenmukainen linjaus muuhun varhaiskasvatukseen verrattuna ja lisäksi lasten yhdenvertaista oikeutta savuttomaan ympäristöön.

Terassitupakoinnin mahdollisimman laajaa kieltöä tulee edistää konkreettisin toimenpitein. Tupakointi tulee kieltää kaikilla terasseilla, eikä vain terasseilla, jotka on määritelty sisätilaksi. Terassilla ihmiset oleskelevat paikoillaan, kuten ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa, joissa tupakointi on kielletty.

Tupakkalain tavoitteiden saavuttamiseksi eli tupakoinnin loppumiseksi olisi asetettava laajemmin tupakointikieltoja myös muille alueille, kuten virkistyskäyttöön tarkoitetuille merkityille alueille, kaikille ulkoliikuntapaikoille ja merkittävälle luontokohteille. Tämä vähentäisi tupakoinnista aiheutuvien terveyshaittojen lisäksi myös roskaantumista ja muita ympäristöhaittoja.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

On hyvä, että lakiesitys laajentaa tupakoinnin kieltämisen mahdollisuutta yleisesti taloyhtiön yhteisiin ulkotiloihin.

Nykyinen sääntely ei riittävästi suojaa passiivisen tupakoinnin terveyshaitoilta. Tupakointi tulisi voida estää tarvittaessa myös asukkaiden hallinnassa olevissa sisätiloissa ja parvekkeilla asuntoyhteisön enemmistö päätöksellä.

Asunto-osakeyhtiölain uudistuksessa pyritään minimoimaan passiivisen tupakoinnin haittoja niin, että osakas vastaa savun kulkeutumisen ehkäisystä. Toteutuessaankin muutos koskee vain asunto-osakeyhtiömuotoisia asumisyhteisöjä, ja siksi tupakkalain tulisi turvata passiivisen tupakoinnin haittojen ehkäisy kaikenlaisissa asumisvaihtoehdoissa.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

-

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

-

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

-

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

-

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

-

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

-

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

-

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

-

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

-

Voimaantulo / Ikraftträdande

-

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

Lakiesityksestä on jätetty pois STM:n asettama tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämistyöryhmän mietinnössä (2018) suositeltuja toimenpiteitä kuten tupakkatuotteiden myynnin ikärajan nosto 20 ikävuoteen tai tupakointikiellon määrääminen torialueille. Tämä on valitettavaa.

Nuorten tupakoinnin aloittamatta jättäminen estää tehokkaasti riippuvuuden syntymistä myöhemmässä vaiheessa. Lähes 90 prosenttia tupakoinnin aloittavista on alle 25-vuotiaita. Tämän jälkeen aloittaminen on epätodennäköistä. Olennaista tupakoinnin vähentymisen kannalta onkin saada estettyä nuorten, 15–24-vuotiaiden tupakoinnin aloittaminen. Ehkäisevän päihdetyön toimia on tehostettava ja turvattava ehkäisevän työn resurssit.

Tupakkalain säätelyn ulkopuolelta haluamme nostaa esiin tupakkavieroituksen. Tupakka- ja nikotiinituotteiden vieroituspalveluiden turvaaminen osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän peruspalveluja on tärkeää, jotta tupakkalain tavoite tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön

päättymisestä vuoteen 2030 mennessä on mahdollista. Lopettamisen tukea tulee olla saatavilla matalalla kynnyksellä ja monipuolisesti. Lopettamisen tukitoimet tulee kirjata tupakka- ja nikotiinituotteita käyttävien hoitosuunnitelmiin.

Tupakointi ahtauttaa verisuonia ja altistaa kaikille diabeteksen lisäsairauksille: sydän- ja verisuonisairauksille, ääreishermoveurioille, silmänpohjamuutoksille, jalkaongelmien synnylle. Lisäksi tupakointi hankaloittaa haavan paranemista ja lisää haavainfektioriskiä. Tupakointi voi tulehduttaa ikeniä ja hampaiden kiinnityskudoksia, ja tulehdus puolestaan kohottaa verensokeritasoa. Suun terveys on tärkeää diabeteksen hoidon kokonaisuudessa. Lisäksi nikotiinilla on insuliiniherkkyttä vähentävä vaikutus eli tupakoinnin lopettamisen myötä insuliinin vaikutus tehostuu. Tupakoivilla nuorilla aikuisilla on usein suurempi veren glukoosipitoisuus.

Diabetesnäkökulmasta kaikki toimet, joilla ehkäistään tupakoinnin aloittamista ja tuetaan tupakoinnin lopettamista, ovat tärkeitä ja kannatettavia. Tupakoinnin lopettaminen on osa diabeteksen hoitoa.

Tuominen-Lozic Laura
Suomen Diabetesliitto ry